የሰ/መ/ቁ.116950

መጋቢት 23 ቀን 2008 ዓ.ም

ዳኞች፡-አልማው ወሌ

ዓሊ መሀመድ

ተኽሊት ይመስል

እንደሻው አዳነ

ቀነዓ ቂጣታ

አመልካች፡- ወ/ሮ አስቴር በቀለ ጭጭ አይበሉ ሞግዚት አድራጊ ህፃን ማህደር የማነህ በሽህ

ተጠሪ ፡- የለም ፡፡

መዝገቡን መርምረን ተከታዩን ፍርድ ሰጥተናል ፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የማይንቀሳቀስ ንብረት (ቤት) ለመሸጥ የሚያስችል የሞግዚትነት ስልጣን ይሰጠኝ ጥያቄ የሚመለከት ሲሆን ጉዳዩ የተጀመረው በአዲስ አበባ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የአሁን አመልካች በመ/ቁ 562/07 ባቀረቡት አቤቱታ መነሻነት ነው፡፡

የአመልካች አቤቱታ ባጭሩ በቦሌ ክ/ከተማ ወረዳ 13 የቤት ቁጥር 1590 የሆነው መኖሪያ ቤት ከሌሎች ወራሾች ጋር የሚካፈል ድርሻ ያላቸው በመሆኑ አመልካች ቤቱን መሸጥ መለወጥ እንዲችሉ ተጨማሪ የሞግዚትነት ስልጣን እንዲሰጣቸው መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው፡፡

የስር ፍርድ ቤትም ምስክሮች አስቀርቦ እንደሰማ አመልካች ቤቱን በማከራየት በሚያገኙት ገቢ እንደሚተዳደሩ ቤቱን የሚወርሱ ሌሎች ልጆችም እንዳሉ ከእነዚህ የተወሰኑት ራሳቸውን ችለው እንደሚኖሩ አመልካች ሞግዚት የሆኑላት ዕድሜዋ 15 ዓመት እንደሆነ ከዚህ ቤት ውጪ ሌላ መኖሪያ ቤት እንደሌላቸው በመግለጽ መመስከራቸውን ፍ/ቤቱ መመዝገቡን የስር ፍ/ቤት ውሳኔ ግልባጭ ያመለክታል፡፡

ፍርድ ቤቱም አመልካች ያቀረቡትን አቤቱታ ከመረመረ በኋላ ህፃን ማህደር የማነ ከሞግዚት ለመውጣት የተቃረበች ሲሆን ሌላ መኖርያ ቤት ስለሌላቸው እንዲሁም በዚሁ ቤት ኪራይ

እየተማረች እንደምትገኝ አስቀድሞ ቤቱ ቢሸጥ አካለመጠን ስላላደረሰኝ ድርሻዬ ሊጠፋበት እንደሚችል ፍ/ቤቱ ግምት በመውሰድ እንዲሁም ቢሸጥ ሌላ መኖሪያ ቤት እንደሌላቸው ፍ/ቤቱ የተገነዘበ ስለሆነ የአመልካችን አቤቱታ ፍ/ቤቱ ባለመቀበል መዝገቡን በብይን ዘግቶታል፡፡

አመልካች በስር ፍ/ቤት ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለአዲስ አበባ ከተማ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት እንዲሁም ለሰበር ሰሚ ችሎት ያቀረቡት ይግባኝ እና የሰበር አቤቱታ ተቀባይነት አላገኘም፡፡ የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም የስር ፍርድ ቤቶችን ብይን ትዕዛዝና ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው፡፡ የአመልካች የሰበር አቤቱታ መሠረታዊ ይዘትም የጤና ችግር ያለባቸው በመሆኑ የህፃን ማህደር የማነን መሠረታዊ የኑሮ ወጪ ማሟላት እንዳልቻሉ ቤቱ ተሸጦ የቀለብ የልብስ የትምህርት ወጪ ካልተሸፈነ በቀር ቤቱን በማከራየት በሚያገኙት ገቢ ማሟላት አለመቻላቸውን ሌሎች ወራሾችም ቤቱ ቢሸጥ እንደማይቃወሙ በተገለጸበት ሁኔታ የስር ፍርድ ቤቶች የአመልካችን ጥያቄ ውድቅ ማድረጋቸው በሕጉ አግባብ አይደለም የሚል ክርክር ማቅረባቸውን የሚያሳይ ሆኖ ተገኝቷል፡፡

አመልካች ከአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ/ 562/07 በ12/02/2007 ዓ/ም የማህደር የማነ በሻህ ሞግዚትና አስተዳዳሪ መሆናቸውን ፍ/ቤቱ እውቅና መስጠቱን በኢፌዴሪ ፍትህ ሚኒስቴር የሰነዶች ማረጋገጫና ምዝገባ ጽ/ቤት ነሐሴ 01 ቀን 2007 ዓ/ም የውክልና ስልጣን መውሰዳቸውን የሚያሰይ ማስረጃ ከመዝገቡ ጋር አያይዟል፡፡

ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት መጋቢት 16/2008 ዓ/ም በሰጠው ትዕዛዝም ህፃን ማህደር የማነ በሻህ በችሎት ቀርባ እንድታስረዳ ያደረገ ሲሆን መጋቢት 19 ቀን 2008 ዓ/ም በዋለው ችሎት በሰጠችው ቃል ወላጅ እናቷ ወቅታዊ የኑሮ ወጪ ማሟላት ከማይችሉበት ደረጃ የደረሱ በመሆኑ ቤቱ ተሸጦ ከዚህ የሚገኘው ገንዘብ ለቀለብ፣ ለትምህርት፣ ልብስ እና ሌሎች ወጪዎች እንዲሸፈኑላት ተቃውሞ እንደሌላት አስረድታለች፡፡ የአሁኑ አመልካችም ከቤቱ የሚያገኙት ገቢ ሌሎች ወራሾችም የሚካፈሉት እንደሆነ የጤና ሁኔታቸውም በጥሩ ሁኔታ የሌለ በመሆኑ ቤቱ እንዲሸጥ አመልክተዋል፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለ መልኩ ከላይ የተገለፀው ይዘት ያለው ሲሆን ይህ ችሎትም አመልካች ያቀረቡት አቤቱታ ለሰበር አቤቱታ መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ እንዲሁም ጉዳዩ ለሰበር ሲቀርብ ከተያዘው ጭብጥ አንፃር በሚከተለው መልኩ መርምሮታል፡፡

ጉዳዩ ለሰበር ሲቀርብ የተያዘው ጭብጥ በአመልካች የቀረበው ተጨማሪ የሞግዚትነት ስልጣን ይሰጠኝ ጥያቄ በስር ፍርድ ቤቶች ውድቅ የመደረጉን አግባብነት ከህፃኗ የተሻለ ጥቅም /Best interest of the child/ አንፃር ተገቢ መሆን ያለመሆኑን መመርመር መሆኑን ተረድተናል፡፡

አመልካች ከስር ፍርድ ቤት አንስቶ አጥብቀው የሚከራከሩት የሞግዚት አድራጊያቸውን መሠረታዊ ፍላጎቶች ማሟላት ባለመቻላቸው ከአባቷ በውርስ የምታገኘው የማይንቀሳቀስ ቤት ተሸጦ ለቀለብ ፣ትምህርት፣ ልብስና ተያያዥ ወጪዎች መሸፈኛ እንዲሆን ጠይቀው የስር ፍርድ ቤት ተማሪ (ህፃን) ማህደር የማነ ከሞግዚት ነፃ ለመውጣት ጥቂት ዓመት የቀራት መሆኑ ሌላ ቤትም የሌላቸው መሆኑ በመረጋገጡ ቤቱ ሊሸጥ አይገባም ከሚል ድምዳሜ ላይ ደርሷል፡፡ አመልካች አሁን ያላቸው ህመም ቤተሰቡን ማስተዳደር የሚችል ገቢ ለማመንጨት የሚያስችላቸው እንዳልሆነና ቤቱ ካልተሸጠ በቀር የህፃን ማህደር የማነን የኑሮ ወጪ መሸፈን እንደማይችሉ ከስር ፍ/ቤት ጀምሮ ባቀረቡት ክርክር የገለጹ ሲሆን አሁን ለአከለ መጠን ያልደረሰችውን ልጅ ጨምሮ ሁሉም ልጆቻቸው ቤት ቢሸጥ ተቃውሞ እንደሌላቸው የሚያሳይ ክርክር አቅርበዋል፡፡ ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት ያነጋገራት ተማሪ ማህደር የማነም እናቷ ቤተሰቡ የሚያስፈልገውን መሠረታዊ ነገሮች ለማሟላት በማይችሉበት ደረጃ በመድረሳቸው ቤቱ ቢሸጥ እንደማትቃወም አስረድታለች፡፡

በመሰረቱ አካለ መጠን ያልደረሱ ልጆች ሀብት በህጉ አግባብ ሊተዳደር እንደሚገባ ከፍ/ህ/ቁ. 280 እና ተከታይ ድንጋጌዎች መሰረታዊ ይዘት ያስገነዝቡናል፡፡ አካለ መጠን ያልደረሰው ሀብት ሊሸጥ እንደሚችል በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 289 (1) የተመለከተ ሲሆን መቃወሚያ የሚቀርብበት ስርዓትም በዚህ ድንጋጌ ንዑስ አንቀጽ 2 ተመልክቷል፡፧ ፍርድ ቤቶች ስለህፃናት መብትና ጥቅም ሲወስኑ የጉዳዩ ዓይነት ይዘትና ባህሪ ያገናዘበ መሆን እንዳለበት በየትኛውም መልኩ መብትና ደሕንናታቸው ቅድሚያ ሊሰጠው እንደሚገባ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህግ መንግስት አንቀጽ 36 (2) ሥር ተመልክቷል፡፡ ከዚህ ጋር በተያያዘ ፍቺ በሚወሰንበት ጉዳይም የህፃናቱ አያያዝና የቀለብ ጉዳይ ትኩረት ከሚሹ ነጥቦች አንዱ ስለመሆኑ በተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213 /1992 አንቀጽ 113 ስር ተደንግጓል፡፡ በተያዘው ጉዳይ አመልካች የህፃን ማህደር የማነ ወቅታዊ የኑሮ ወጪ መሸፈን አለመቻላቸውን በዝርዝር ምክንያት አስደግፈው ተከራክረዋል፡፡ የስር ፍርድ ቤት የአመልካችን ጥያቄ ውድቅ ያደረገው ህፃን ማህደር የማነ ለአካለ መጠን እየደረሰች እንደሆነና ቤቱ ከተሸጠ ለወደ ፊቱ ችግር ሊያጋጥም ይችላል በሚል እሳቤ ስለመሆኑ ከመዝገቡ መረዳት ይቻላል፡፡ አመልካች ቤቱን በማከራየት የሚያገኙት 2000 ብር ለሌሎች ወራሾችም ድርሻ ድርሻቸው እንደሚያከፋፍሉ ገልጸው ይህ ቤት ከማከራየት የሚያገኙት ገቢ በየትኛውም መልኩ አሁን ያለውን ወቅታዊ የኑሮ ወጪ ፍላጎት የማያሟላ ስለመሆኑ መከረከራቸውን ተረድተናል፡፡

የአመልካች መሰረታዊ ጥያቄ ሞግዚት የሆኑለት ልጅ ወቅታዊ የኑሮ ወጪ ቤቱን በማከራየት ከሚገኘው ገቢ የማይሸፈን ከሆነ ሌላ ህጋዊ መፍትሔ መስጠቱ የህፃን ማህደር የማን ቀጣይ ሕይወት በተደለደለ መሠረት ለማኖር ወሳኝ ነው፡፡ ህፃን ማህደር የማነ የ10ኛ ክፍል ተማሪ እንደሆነች በችሎቱ ቀርባ አስረድታለች፡፡ ከዚህ መገንዘብ የምንችለው እስከ ኮሎጅ መግቢያ ድረስ ያለው ጊዜ ረጅም መሆኑን ነው፡፡ ወላጅ እናቷም ካላቸው የጤና እክል የህፃን ማህዳር የማን መሰረታዊ ፍላጎት ማሟላት በማይችሉበት ደረጃ መድረሳቸውን ችሎቱ ገልጿል የስር ፍ/ቤት የተማሪ ማህደር የማነ ከሚግዚት አስተዳደር ነፃ ለመውጣት የቀራት ጊዜ አጭር መሆንና ለወደ ፊቱ ያለው ሁኔታ ግምት ውስጥ ያስገበ ቢሆንም ህፃን ማህደር የማን አሁን ያለው ተጨባጭ የኑሮ ሁኔታ መሸፈን የሚችል አስተማማኝ የገቢ ምንጭ ያላት ስለመሆኑ አልተረጋገጠም፡፡ የህፃን ማህደር የማነ ወቅታዊ የኑሮ ወጪ ፍላጎት የማሟት ጉደይ የማይታለፍ መሰረታዊ ጥያቄ ከሆነ ቤቱን በመሸጥ ኑሮ እንድትደጉም ከማድረግ ውጭ ሌላ ህጋዊ መፍትሔ ያለውም፡፡ ህፃን ማህደር የማነ ትምህርቷን ሳይስተጓጎል መቀጠል የምትችለው መሰረታዊ የሆነውን ምግብ፣ ልብስ ፣ህክምና የተለያዩ የትምህርት መረጃ መፃሕፍት ማግኘት ስትችል ብቻ ነው፡፡ ህፃኗ ለወደፊቱ ራሷን መቻል የምትችለው አሁን በሚሰራው ስራ ነው፡፡ ህፃን ማህደር የማነ ትምህርቷን ሳታቋርጥ እስከ ዩኒቨርስቲ መዝለቅ የምትችለው ከወዲሁ በሚደረግ ድጋፍ ክትትልና እንክብካቤ ነው፡፡ በመሆኑም አመልካች ህፃን ማህደር የማነ እና ሌሎች ወራሾች የሚጋሩት ቤት ሁሉም ባለመብቶች በተሳተፉበት አግባብ ሊሸጥ የሚገባው ነው፡፡ የስር ፍርድ ቤቶች በአመልካች የቀረበው ቤቱን በመሸጥ የህፃን ማህደር የማነ ወቅታዊ የኑሮ ወጪ ፍላጎት ላሟላ በማለት ያቀረቡት ጥያቄ ያለበቂ ምክንያት ውድቅ መደረጉ በጉዳዩ መሠረታዊ የህግ ስህተት መፈጸሙን የሚያሳይ በመሆኑ ሊታረም የሚገባው ነው፡፡

አመልካች ህፃን ማህደር የማነ እና ሌሎች ወራሾች የሚጋሩት ቤት እንዲሸጥ መወሰኑ ተገቢ መሆኑ ከታመነ ቀጥሎ የሚነሳው ጥያቄ የህፃን ማህደር የማነ ድርሻ ገንዘብ በምን ሁኔታ ሊቀመጥ ይገባል የሚል ነው፡፡ ቤቱ ከተሸጠ በኃላ የህፃን ማህደር የማነ ድርሻ የሚታወቅ ሲሆን ገንዘቡ ለረጅም ጊዜ ኢኮኖሚያዊ በሆነ አግባብ እንድትጠቀምበት ሞግዚት አድራጊዋ በህፃኗ ስም የሂሣብ ቁጥር ከፍተው ገንዘቡን ሊያስቀምጡ ይገባል፡፡ በዚህም መሰረት የአሁኗ አመልካች በህፃን ማህደር የማነ የባንክ ሂሣብ ደብተር ከፍተው ቤቱ ከተሸጠ በኃላ ገንዘቡን በሙሉ ገቢ ካደረጉ በኃላ ለልጀቷ ተፈጥሮአዊና ሰብአዊ ፍላጎቷ ለቀለብ፤ ለትምህርት፤ለመኖሪያ ቤት ለጤና አጠበበቅ እና ለልዩ ልዩ ወጪዎች በየወሩ 1,000 (አንድ ሺህ/ ብር ወጪ እያደረጉ ሊጠቀሙ ይገባል ብለናል፡፡ በየወሩ ወጪ የሚደረገው 1,000 ብር የህፃን ማህደር የማነ ወቅታዊ የኑሮ ወጪ ፍላጎት የማያሟላ ከሆነና ይኸውም በበቂ ምክንያት ተደግፎ ከቀረበ የስር ፍ/ቤቶች ተገቢ ህጋዊ ትዕዛዝ የሚሰጡበት ሁኔታ በዚህ ውሳኔ የሚገደብ አይሆንም፡፡

በእነዚህ ሁሉ ምክንያቶች የስር ፍርድ ቤቶች አመልካች ያቀረቡት ቤት ለመሸጥ ይፈቀድልኝ ጥያቄ ውድቅ መደረጉ የህፃን ማህደር የማነ ወቅታዊ የኑሮ ወጪ ፍላጎት ያላገናዘበ በመሆኑ ተገቢ አይደለም ብለናል፡፡ ቤቱም በንብረቱ መብት ያላቸው ወገኖች በተሳተፉበት ይሸጥ በማለት ወስነናል፡፡ ቤቱ ከተሸጠ በኃላ የህጻን ማህደር የማነ ድርሻ በስሟ በተከፈተ የሂሣብ ቁጥር ገቢ ሆኖ በየወሩ አንድ ሺህ ብር ወጪ ይደረግ ብለናል፡፡ በዚህም ተከታዩን ወስነናል፡፡

ው ሳ ኔ

1. የአዲስ አበባ ከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ.562/07 በ19/09/2007 ዓ/ም የሰጠው ብይን የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 23752 በ8/10/2007 ዓ/ም የሰጠው ትዕዛዝ የአስተዳደሩ ሰበር ሰሚ ችሎት በወ/ቁ. 23834 በ14/11/2007 ዓ/ም የሰጠው ውሳኔ ተሽሯል፡፡
2. አመልካች የህፃን ማህደር የማነ ወቅታዊ የኑሮ ወጪ ፍላጎት ማሟላት ባለመቻላቸው አመልካች እና ሌሎች ወራሾች የሚጋሩት በአዲስ አበባ ከተማ ቦሌ ክፍለ ከተማ ወረዳ 13 የቤት ቁጥር 1590 የሆነውን መኖሪያ ቤት ሁሉም ባለመብቶች ባሳተፈ መልኩ ይሸጥ ብለናል፡፡
3. ለክርክሩ ምክንያት የሆነው ቤት ከተሸጠ በኃላ የአመልካች ህፃን ማህደር የማነ ድርሻ በስሟ በተከፈተ የሂሣብ ቁጥር ገቢ ይሁን ብለናል፡፡ ህፃኗ በየወሩ ለሚያስፈልጋት መሠረታዊ የኑሮ ወጪ 1,000 (አንድ ሺህ /ብር በሞግዚቷ በኩል ወጪ እየተደረገ ይከፈል በማለት ወስነናል፡፡ በየወሩ ወጪ እንዲሆን የታዘዘው መጠን ገንዘብ የህፃኗ መሰረታዊ የኑሮ ወጪ የማይሸፍን መሆኑ ከተረጋገጠ ለመሻሻል የሚቀርበውን ጥያቄ ይህን ውሳኔ አያግድም ብለናል፡፡
4. መዝገቡ ውሳኔ ያገኘ በመሆኑ ወደ መ/ቤት ይመለስ ብለናል፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡

ሩ/ለ